

GORIŠKI JE DOVOLJ LE ENA KONKATEDRALA

Priprave na teritorialno reorganizacijo predvidevajo več variant, od katerih pa nobena ne daje zadovoljivega odgovora na vprašanje, kje se bo v novi organiziranosti znašlo območje Goriške oziroma severnega dela po zadnji svetovni vojni priključene Primorske.

Obogateni z vsemi dosedanjimi izkušnjami smo upravičeno zaskrbljeni, kako bo rešen ta problem, saj v vsem povojnem obdobju, zlasti pa v obdobju zadnjega desetletja, smo doživljali stalno degradacijo tega območja. Pri tem ne pričakujemo, niti želimo kakršnih koli privilegijev, toda z ozirom na naše dosedanje izkušnje ugotavljamo, da smo stalno zgubljali na račun drugih. Vse dosedanje vlade so javno ali potihoma favorizirale os Maribor – Ljubljana – Koper, kamor so se prelivala znatna sredstva tudi iz našega območja, pa naj si bo to od nekdanje prodaje bencina pa do igralnštva. Izkušnja kratkotrajnega obdobja, ki se je začela z oktroirano vključitvijo v bivši Koprski okraj (1962-1963), pa je za nas zelo poučna, saj se je s tem takrat opazno začela družbeno-ekonomska demontaža našega območja in to na vseh področjih.

S tem pa se naše slabe izkušnje niso končale. Naj naštejemo le nekatere.

V tem času smo kljub jasnim obljubam izgubili kampus, kaj šele državno univerzo, ki jo moramo sedaj sami za lasten denar izgrajevati ob mizerni pomoči države v primerjavi s sredstvi, ki pritekajo v Koper, ki mu sicer iskreno želimo uspešen nadaljnji razvoj. Kljub vsemu temu smo praktično sami začeli izgrajevati svojo univerzo, ki se vedno bolj uveljavlja doma in v svetu.

Goriška ali severni del Primorske je izgubil vsa informacijska sredstva brez možnosti komuniciranja z družbo in državo. Samo pod fašizmom in sedaj je Goriška ponovno nema, brez svojega časopisa, ki je odšel na jug in smo tako glede obveščenosti povsem nagi in boski posebno še zato, ker je le od dobre volje uredništva Primorskih novic odvisno, ali lahko v njih v javnosti uveljavljamo ali vsaj odgovarjamo na stališča drugih, s katerimi se ne strinjamo. Izkušnje glede tega niso najboljše. Enako je s koprskim radiem in televizijo in to kljub temu, da imamo v Novi Gorici nekakšno podružnico, s katero pa imamo enake težave, saj nam je bila podružnica dana le v nekakšno tolažbo, enako kot Cerkev s svojo *konkatedralo* v zameno za škofijo. Zanimivo je, da je bila Goriška tudi pri tem žrtvovana za to, da je lahko koprsko območje dobilo škofijo, ki je brez Goriške ne bi moglo, medtem ko slednja bi jo lahko.

Podobno je bilo naše območje izigrano v zvezi z gradnjo cestnoprometnega križa. Čeprav se je že bivša država pred desetletji zavedala pomena naravne cestnoprometne povezave med Šentiljem in Novo Gorico, se je potem nerazumno odločila za drugo smer avtoceste, ki je bistveno prispevala k povezavi in s tem k reševanju Trsta s srednjo Evropo, tistega Trsta, ki je Slovencem v vsej svoji zgodovini in še vedno povzroča veliko težav in sovraštva. Naš del Primorske pa je spet potolažen z nekakšno *konkatedralo* hitre ceste, s čimer je bilo naše območje izbrisano z evropskega prometnega zemljevida. Tudi na tem primeru se jasno kaže napačno načrtovanje slovenske prometne politike, ki je verjela, da lahko obide staro smer preko Vipavske doline in tradicionalne prometne tokove iz vzhoda na zahod preusmeri preko Krasa. Italija je sedaj začela razširjati cesto Vileš-Gorica in bo tako naša hitra cesta Nova Gorica – Razdrto, ob vseh svojih znanih pomanjkljivostih, postala le postransko, smrtno nevarno črevo, na kateri se bodo gnetli

tovornjaki iz vsega vzhoda, saj bo ta smer primernejša od tiste preko Fernetičev. S tem dejanjem in z zavrnitvijo gradnje drage podzemne železnice pod Krasom se je dokončno pokazalo, kje bo potekal V. koridor.

Še bi lahko naštevali primere družbeno-ekonomske demontaže našega območja. Naj nam bo dovoljeno opozoriti še morda na najbolj usodno, s katero ni bila prizadeta samo ožja Goriška, temveč celotna regija od Spodnjega Krasa, Vipavskega, Idrijskega, Cerkljanskega, celotnega zgornjega Posočja s Tolminsko, Kobariško in Bovško. Gre za dobesedno nesramno in v ilegali izvedeno krajo Goriške banke in njeno spojitve z mariborsko, katere delovanje je popolnoma odtujeno tukajšnjemu gospodarstvu, čeprav gospodarji s pomembnim delom kapitala s tega območja.

Ker ob vseh teh demontažah našega območja ni nikoli nobeden od naših poslancev dvignil glasu v našo obrambo, smo prepričani, da ob sedanjih predlaganih pokrajinskih variantah upravičeno izražamo naš protest. Nove pokrajine naj bi bile razvojno naravnane. Kdo nam zagotavlja, da bomo lahko ob predlagani »Enotni Primorski« uspešno implementirali naše nujne razvojne težnje :

-- Povezati naš severno-vzhodni del (Idrijo, Cerkno in celotno Gornje Posočje), ki se zelo ambiciozno razvija ne samo na turističnem, temveč tudi na tehnično inovativnem področju ter šolstvu, z Ljubljano in Slovensko Istro, kaj šele z Evropo. Problema nujno potrebnih cestnih in drugih povezav namreč ne moremo reševati kot doslej samo s sekanjem posameznih nevarnih cestnih ovinkov;

-- Na področju obveščanja se kaže nujna potreba po izgradnji takega informacijskega sistema, ki nam bo omogočil medsebojno komuniciranje in komuniciranje z državo in svetom. Nujno namreč potrebujemo lasten časopis in ojačanje radijskih in televizijskih signalov, kajti na tem področju, zlasti neposredno ob meji, še dolgo ne bomo »priključeni« k matični domovini, dokler nam bodo praktično na vsakih nekaj sto metrov sosedne radijske in televizijske postaje odrivale domače. To je potrebno, ne samo zaradi nas slovenskih državljanov, temveč tudi in posebej še za Slovence na drugi strani, ki živijo v Tržaški, Goriški in Videmski pokrajini, vključno z Beneško Slovenijo, Tersko in Kanalsko dolino ter Rezijo, kar bi brez dvoma omililo tamkajšnje vidno odmiranje slovenskega jezika.

-- Poseben problem, ki zahteva posebno pozornost države, predstavljajo občine Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Miren ter Renče-Vogrsko, ki tvorijo dejansko eno urbano celoto z Gorico na drugi strani meje. Ta fenomen je eden redkih, če že ne edini v Evropi, kjer sobivata en narod iz skupine slovanskih, drugi pa iz skupine romanskih, z različno ravno gospodarske, kulturne in politične moči ter vpliva v svetu. Če temu problemu ne bomo posvetili dovolj pozornosti, bo to zaradi prevlade enega sistema nad drugim, lahko privedlo do nevarnih asimilacijskih posledic, kar bo usodno ne samo za te kraje, temveč za celo državo. Zato je interes države in ne samo Goriške, da razvoju tega območja na vseh področjih družbeno ekonomskega življenja posveti posebno pozornost.

Vse to nas še posebej skrbi, ker trenutno na Primorskem prevladuje tudi lažna dilema o tem, da gre po eni strani za ohranitev »Enotne Primorske«, ki se s transparenti »Primorske ne damo« bojuje zoper tiste, ki naj bi Primorsko »sebično delili«. Prepričani smo, da ne bi »Enotna Primorska pokrajina« nikoli predstavljala resnične »Primorske«, tiste ki jo

čutimo v naših srcih, ki nam vzdrhtijo vedno, ko zaslišimo njeno »Vstajenje«. Ta Primorska ni geografsko omejena, kot naj bi bila bodoča pokrajina, ker bi z njo bili iztrgani pomembni deli, kot na primer Slovenci na oni strani meje, Primorci in njihovi potomci, ki so bežali pred fašizmom ali iz ekonomskih razlogov v staro Jugoslavijo in v druge države. Prave »Primorske« ne moremo zato »ograditi« z neko novo upravno-teritorialno mejo, ker bi bila to dejansko »Amputirana Primorska«. Zaradi zgrešenih ekonomskih, političnih in upravnih konceptov (napačni so zato, ker temeljijo na obsesijah, demagogiji in na lažeh) bo »Amputirana Primorska« na koncu postala še »Zaostala Primorska«.

S predvideno teritorialno organiziranostjo ne gre za nekakšno satisfakcijo za zgodovinske krivice, ki so nam bile prizadejane, marveč dejansko za oblikovanje takih teritorialnih območij, v katerih bomo dali prebivalcem realne možnosti za njihov splošni družbeno-ekonomski razvoj. Lokalna samouprava je namenjena ljudem, da bi čim bolj uspešno samoupravno reševali svoje lokalne probleme. Tak razvoj pa nam v severnem delu Primorske zagotavlja samo lastna pokrajina. To pa istočasno pomeni, da bomo ohranili resnično, zgodovinsko »Primorsko« v vsem svojem obsegu, tudi izven državnih mej.

Lokalne samouprave se ne sme izkoriščati za demagoške cilje, ki z realnim življenjem nimajo nobene zveze. »Enotna Primorska« je izključno samo stvar domovinskih čustev in antifašizma. Kje bodo bolnice, kje šole, kam speljane ceste, kako se bodo urejali vodotoki, komunalne zadeve, kako se bo razvijalo gospodarstvo in vse drugo, so povsem strokovna vprašanja, ki se jih na »mitingih resnice«, z demagogijo in s parolami ne more razreševati. Zato odločno odklanjamo nadaljnje sprejemanje danajskih tolažilnih daril v obliki kakršnihkoli dodatnih tolažilnih *konkatedral*, temveč želimo samo to, da bi ljudje na tem območju lahko uspešno uresničevali svoje razvojne ambicije enako kot v drugih predvidenih pokrajinah. Želimo, da bi slovenska državna politika končno le začela odločati na temelju strokovnih meril. Vprašanje regionalizacije zahodne Slovenije terja odgovore, ki naj temeljijo na argumentih in ne na čustvih.

Le v tem okviru bomo tudi ocenjevali kandidate na bodočih volitvah !

Boris Kovšca, Nova Gorica